

Ερωτας στα χρόνια του πολέμου

Η αγάπη ενός εφήβου μαθητή για τη νεαρή δασκάλα του σε ένα γερμανοκρατούμενο χωριό τον Απρίλιο του '44

ΘΟΔΩΡΗΣ ΚΑΛΛΙΦΑΤΙΔΗΣ
Η πολιορκία της Τροίας
εκδ. Πατάκη, σελ. 185

Της **ΖΩΗΣ ΚΑΡΑΜΗΤΡΟΥ**

Τέλος σχεδόν του πολέμου, τέλος σχεδόν της γερμανικής κατοχής στην Ελλάδα, Απρίλιος του '44 και ο' ένα χωριό εμφανίζεται μια νεαρή δασκάλα, ένα κέρακι ντυμένο στα μαύρα. Κηρύσσει με τον λεπτό της λαιμό, τα δάχτυλά της, την αέρινη φιγούρα και το μυστήριο που συντηρεί, έναν άλλο πόλεμο στο μυαλό και στην καρδιά ενός εφήβου μαθητή της: τον πόλεμο του έρωτα. Και διηγείται στην τάξη της έναν πόλεμο που έγινε για τον έρωτα, τον πόλεμο της Τροίας. Οι Γερμανοί είναι στο χωριό τρία χρόνια τώρα, από το '41, κι έχουν πάρει με κάποιο τρόπο να είναι εκθροί, κατακτητές. Βγαίνουν στα καφενεία και κάθονται με τους ντόπιους, σπκώνουν τα αεροπλάνα τους για να προστατέψουν τους ίδιους μα και το χωριό από τις βρετανικές επιθέσεις, αφήνουν περιθώρια ήρεμης ζωής. Μόνο που εφαρμόζουν αντίποινα. Κι εκεί καταρρέει όλη αυτή η εικόνα της συνύπαρξης. Όταν ένας αξιωματικός τους θα πέσει θύμα ενέδρας, τρεις θα εκτελούνται μέχρι να παραδοθεί ο ένοχος. Ήταν γυναίκα και όταν θα συλληφθεί απλώς και μόνον για να

Το μυθιστόρημα μας θυμίζει τα σημαντικά της ζωής.

Στους βομβαρδισμούς η δασκάλα μαζεύει τα παιδιά σε μια σπηλιά για προστασία. Κι εκεί θα αρχίσει να τους διηγείται την Ιλιάδα.

πεθάνει, θα έχουν ήδη ξεδιαλεχτεί έξι ντόπιοι. Υποψήφιος και ο έφηβος αφηγητής μας. Απόλυτος φόβος και γενναϊότητα, τα δόντια να σφιγγούν, η περηφάνια να μην επιτρέπει την εξείρεση ενός στην ουσία παιδιού δεκαπέντε χρόνων, ανακούφιση και ενοχή και δάκρυα χαράς, η

Οι Γερμανοί βρίσκονται στο χωριό από το 1941. Όταν ένας αξιωματικός τους θα πέσει θύμα ενέδρας, τρεις θα εκτελούνται μέχρι να παραδοθεί ο ένοχος.

κουκούλα δεν τον έδειξε. Στους βομβαρδισμούς η δασκάλα μαζεύει τα παιδιά σε μια σπηλιά για προστασία. Κι εκεί θα αρχίσει να τους διηγείται την Ιλιάδα, με τέτοιο τρόπο που σχεδόν δεν θέλουν να σταματήσουν να πέφτουν οι βόμβες. Την κάνει μια συναρπαστική ιστορία, γεμάτη πάθος και ανταγωνισμούς, εγωισμό και αντιπαλότητα, ανθρωπιά και απανθρωπία μαζί.

Ο Καλλιφατίδης στη θέση του ήρωα, έφηβος στερημένος τον δάσκαλο πατέρα του που τον εί-

χαν πάσει οι Γερμανοί, εικονογραφεί όλη τη ζωή του κατεχόμενου χωριού. Φόβος και στέρση, ορφάνια και θάνατος, απειλή και ελπίδα. Οι Αρχές του τόπου, ο δήμαρχος, που προσπαθεί να ζυγιάσει την ανάγκη να προστατεύει και να υπηρετεί τους ανθρώπους του χωριού, με την υποχρέωση να συνομιλεί με τους κατακτητές, να υπακούει, να μεσολαβεί, μέχρι ενός ορίου. Να μη χαρακτηριστεί προδότης. Ο πόνος της μάνας, που έχει στερηθεί τον άντρα της, που δεν

ξέρει αν ζει πια, αν είναι ελεύθερος, φυλακισμένος, χαμένος. Η Δήμητρα, η παρέα του ήρωα στο σχολείο, στις βόλτες, στις εκμυστηρεύσεις, ένα ταίρι αταίριαστο και όμως αναπόφευκτο, το ξέρουν και οι δύο. Την εφηβική τους ζωή θα την αλλάξει το άνοιγμα του σχολείου ξανά, καθώς έρχεται η κυρία, η νεαρή καινούργια δασκάλα, η Μαρίνα. Πριν ο ήρωάς μας δεσμευθεί στην ένωση της αδιαφορίας με τη συμμαθήτριά του, θα προλάβει να νιώσει στο εφηβικό του μυαλό αυτό που λογιάζει για έρωτα. Να τη σκέφτεται, να τη ζηλεύει, να την ονειρεύεται, να αδιμαίνει για την παρουσία της, να προσμένει αυτό που πάντα είναι ιτηγή ζωής, να ανταποκριθεί κι εκείνη. Δεν θα το κάνει.

Κατακτημένοι οι Έλληνες της γερμανοκρατούμενης χώρας, πολιορκούμενοι οι Τρώες από τους Έλληνες, ο' έναν πόλεμο τιμής, ισχύος, επιβίωσης. Η Ιλιάδα ξαναδιαβασμένη με τα μάτια του Καλλιφατίδη, αναβιώνει όσα πολυτήματα συνέχουν τη ζωή μας. Για τους Τρώες, η αγάπη για την πατρίδα και η πρόσοψη της, η θυσία για να κρατηθούν αλώβητες οι ζωές όσων αγαθούν, όσων δίνουν νόημα σε κάθε σπαθιά, οι γέροντες γονείς, τα παιδιά, οι αγαπημένοι σύζυγοι, οι τάφοι των προγόνων. Μα και η μάχη για να κρατηθεί ένας έρωτας οδυ-

νηρός και καταστροφικός, που γεμίζει ντροπή την Ελένη για όσα δεινά προκαλεί, που γεννάει τη μεγαλοψυχία των μαχομένων Τρώων απέναντί της. Για τους Έλληνες, ένας πόλεμος γοήτρου, πληγωμένης περηφάνιας, υπεράσπισης μιας αγάπης που δεν υπάρχει πια. Η Ελένη έχει διαλέξει, έχει φύγει.

Ο συγγραφέας μας θυμίζει τα σημαντικά της ζωής. Τι σημαίνει ο τόπος που μας γέννησε, οι δικοί μας άνθρωποι, η καθημερινότητα που είναι όλη μας η ζωή, η αλληλεγγύη και ο σεβασμός, η μικρή χαρά, μα και οι αληθινές αξίες της ζωής που θέλουμε να συντηρούμε και, τέλος, ο έρωτας. Μας παραδίδει, όμως, και τις εικόνες που είχαμε ξεχάσει, τις εικόνες του πολέμου και της θηριωδίας, του αφανισμού και της βαρβαρότητας, της μάχης μέχρις εσχάτων που απαιτεί θανάτους γονιών και φίλων, ξεκληρίσματα οικογενειών και συντήρηση μίσους. Θα μας έβαζε σε σκέψεις μόνο για τη δύναμη της λογοτεχνίας τούτου το συγκριτικό των πολέμων μυθιστόρημα, εάν δεν υπήρχε ο πραγματικός πόλεμος δίπλα μας πια. Αν οι εξευτελιστικές του πολιτισμού μας εικόνες δεν ήταν ζωντανές ξανά κι όσα ελπίσαμε, ογδόντα χρόνια πριν, δεν είχαν αποδειχθεί αναστρέψιμα με τόσο εύκολο, γρήγορο, απρόβλεπτο και οδυνηρό τρόπο.